

Samarbete för Gotland

2027-2030

Politisk överenskommelse

Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet

SAMARBETE FÖR GOTLAND

Gotland ska vara en plats där människor kan leva ett gott liv och där företag kan utvecklas – med likvärdiga förutsättningar som i övriga Sverige. För att Gotland ska vara platsen där fler väljer att bo, leva och verka måste Gotland som plats stärkas.

Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet har funnit varandra i det gemensamma engagemanget för Gotland som den bästa platsen att bo, leva och verka på. Hela Gotland ska vara en plats för en väl fungerande vardag med service och välfärd nära. Vi delar också syn på människovärde och vikten av att Gotland ska vara en inkluderande plats där alla får plats och kan leva ett gott liv.

Våra drivkrafter kring mer rättvisa förutsättningar för Gotland och på Gotland, för gotländska företag, för gotlänningar och för en stark gotländsk välfärd kommer att göra skillnad de kommande fyra åren.

Mandatperioden kommer att präglas av arbete för att Gotland ska ha rättvisare förutsättningar. Gotlänningar ska inte behöva betala mer för mindre välfärd än andra delar av landet och gotländska företag måste få mer likvärdiga förutsättningar för ökad konkurrenskraft. Därför kommer vi att fortsätta kampen för att Sverige ska införa en ö-politik, att våra transporter blir en del av den nationella infrastrukturen och att sjukvårdens finansiering stärks.

Långsiktigt hållbar ekonomi

För att göra det vi vill de kommande fyra åren behöver Region Gotlands ekonomi stärkas. Långsiktigt hållbar ekonomi skapar förutsättningar att stärka Gotland med en välfärd av hög kvalitet och utveckling över hela ön. Med en åldrande befolkning och färre i arbetsför ålder behöver Gotland bli mer attraktivt för barnfamiljer. Det är avgörande både för skattekraftens utveckling och för kompetensförsörjningen. Allt hänger ihop – Gotland behöver ha service och möjligheter som andra kommuner för att vara platsen man väljer.

Därför vill vi se på möjligheten att stärka den kommunala ekonomin. Den sÄrlösning vi har, där vi är den enda platsen i landet där resurser tas från skolan och äldreomsorgen för att finansiera sjukvården, gör oss fattiga i alla delar. I stället vill vi se hur vi kan skapa en stark kommun med goda ekonomiska förutsättningar för att ge gotlänningarna en välfärd i nivå med resten av landet, kraft att utveckla hela ön och utrymme att investera i sådant som får Gotland att växa.

Sverige behöver Gotland för ett starkt totalförsvär. Utmaningarna med finansieringen av gotländsk sjukvård, utifrån att vi är landets minsta och enda ö-region kräver nationellt

ansvar. Vi kommer att ta ansvar för att Gotland fortsatt ska ha en god och jämlik sjukvård likt resten av landet. Med ny regering ser vi framför oss en bättre statlig finansiering där välfärden i hela landet kommer att prioriteras och Gotland gynnas.

Vi förväntar oss att en ny regering kommer prioritera utjämningen mellan landets kommuner och regioner, vilket vi vet kommer att göra Region Gotlands ekonomi starkare. Vi förväntar oss också att en ny regering kommer att prioritera beredskap och civilt försvar utifrån att olika delar av landet har olika förutsättningar, allra mest Gotland och andra öar. Samtidigt ska den ekonomiska styrningen vara aktiv under hela mandatperioden, med positiva resultat varje år och med succesiv förflyttning mot målet om 2% i överskott under mandatperioden.

Välfärden och dess medarbetare

Ö-läget gör välfärden extra viktig på Gotland. Vården, omsorgen och skolan måste fungera. Som ö måste vi dessutom bygga egen kapacitet där andra kan samarbeta. Vi ska ha en välfärd som är trygg, nära och av hög kvalitet. Gotlänningarna har rätt att förvänta sig en likvärdig välfärd med resten av landet.

Välfärden är aldrig bättre än dess medarbetares förutsättningar. De som arbetar inom Region Gotland ska trivas, må bra och ha en arbetsmiljö och arbetssituation som bidrar till arbetstillfredsställelse och ger förutsättningar för ett långt, friskt och hållbart arbetsliv. När konkurrensen om arbetskraft hårdnar behöver vi säkerställa att vi har resurser för att skapa goda arbetsvillkor, för att kunna attrahera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare.

Medarbetare i Region Gotland ska ha goda förutsättningar för en långsiktig och hållbar löneutveckling. Vi ska ta ytterligare steg mot jämställda löner, med särskilt fokus på de lägsta lönerna. Vi vill fortsätta att ta ansvar för medarbetarnas delaktighet, arbetsmiljö, kompetensförsörjning och förutsättningar. Bland annat genom det nyinrättade personalutskottet, som under mandatperioden ska fortsätta utvecklas.

Sjukvård och omsorg

Finansieringen av den gotländska sjukvården behöver säkras från nationell nivå. Sjukvården på Gotland är viktig inte bara för gotlänningarna, utan också för Sveriges totalförsvar. Sjukvårdens finansiering måste stå på egna ben, utan att resurser behöver tas från barn och elever i förskola och skola eller från äldreomsorgen.

De senaste åren har mycket arbete gjorts inom vården för att göra den mer individcentrerad och med ökat fokus på förebyggande och hälsofrämjande insatser. Det arbetet behöver fortsätta och fortsätta utvecklas. Med rätt stöd kan sjukdom i bästa fall undvikas och livskvaliteten öka.

Vi vill fortsätta stärka primärvården som basen i sjukvården, i den riktning vi nu ser, med väl

fungerande verksamheter också på landsbygden. Fler ska få en fast vårdkontakt. Alla ska kunna känna sig trygga med att få rätt stöd, oavsett om det är fysisk eller psykisk ohälsa man drabbats av. Den positiva utveckling vi ser kring tandvården ska fortsätta med stabil verksamhet både i Visby och på landsbygden.

Med en ny socialtjänstlag ser vi ett stärkt fokus på individen och krav på ökad tillgänglighet för socialtjänstens insatser, samt än mer förebyggande insatser. Med tidiga och förebyggande insatser, oavsett situation, kan fler nås av stöd i tid. Vi ser vikten av fortsatt samverkan mellan verksamheter med individens bästa i centrum.

Familjer, barn och unga

För att få den befolkningsutveckling Gotland behöver vill vi under mandatperioden prioritera barnfamiljer, barn och unga. Det ska vara möjligt, utvecklande och tryggt att leva med barn över hela ön. På Gotland finns familjer med barn som lever med låga inkomster. Vi vill därför särskilt se till att alla barn kan ta del av fritidsaktiviteter och kultur.

Vi ser förbättrade resultat i gotländsk skola, den utvecklingen måste fortsätta med ökad kraft. Under Tidö-regeringen har finansieringen av välfärden urholkats. Det har drabbat skolan särskilt. Samtidigt har den särlösning vi har krävt ständiga besparingar lokalt. Det här behöver vi vända. Vi vill under mandatperioden sätta skolan först.

Fler elever måste få det stöd de behöver för att klara skolan. Pedagoger och skolledare behöver få bättre förutsättningar för att stötta varje elev utifrån behov, och för att skapa en skolmiljö där alla barn kan växa och utvecklas. Gotländska barn ska lämna skolan med en tro på sig själva och en positiv framtid.

Vi vill bidra till långsiktighet och förutsägbarhet för våra skolor. Det är viktigt för möjligheten att bo, leva och verka över hela Gotland. Kvaliteten går först. Det är viktigt för att skolan ska vara en bra arbetsplats för pedagogerna, så att varje barn får rätta förutsättningar för att lyckas.

Alla skolor ska vara bra skolor. Vi säkrar och tryggar de små perifera skolorna. Det ska vara möjligt för en barnfamilj att bo på platser som Fårö, Östergarnslandet eller Storsudret. En spridd förskoleorganisation är avgörande. På förskolan ska föräldrar hämta och lämna två gånger om dagen i många år och livspusslet måste gå ihop.

Ett rikt kultur- och fritidsliv

Den senaste folkhälsoundersökningen visar att den psykiska ohälsan ökar på Gotland. En fjärdedel av den gotländska befolkningen har lågt socialt deltagande. Ensamhet klassas som lika farligt som rökning och vården ser att det finns en grupp som söker vård för att de inte

mår bra men som inte har medicinska behov. Särskilt sårbara är unga och ensamma äldre. Därför är det viktigt att öka möjligheten för fler att delta i aktiviteter och möta andra.

Ännu mer behöver göras för att etablera sunda vanor och en mer rörelserik vardag. När vi lyckas med det minskar mänskligt lidande, samtidigt som människors livskvalitet ökar och sänker behovet av sjukvård.

Gotland har ett starkt föreningsliv med många ideella ledare och krafter, och verksamhet spridd över ön. Vi vill fortsätta stärka och öka möjligheterna för fler att leva ett aktivt liv där både kultur och idrott, föreningsliv och friluftsliv samt mötesplatser är av största vikt.

Demokrati och inflytande

Gotland ska vara en plats där alla välkomnas och känner sig delaktiga. Vi vill att medborgares inflytande och möjlighet att påverka ska stärkas. Former för dialog och medborgarinflytande ska utvecklas med särskilt fokus på unga.

Utveckling över hela Gotland

Vi ser hela Gotland som en plats för boende och företagande. Det kräver att grunderna finns på plats: bredband, mobiltäckning och ett vägnät som håller, inte minst de enskilda vägar som många på landsbygden är beroende av.

Gotlänningar över hela ön måste uppleva att Region Gotland finns för dem och fler ska uppleva livskvalitet och utveckling nära där man bor och verkar. Det är de som bor på en plats som vet bäst vad som behövs för en positiv utveckling. Därför vill vi föra ett mer utåtriktat och aktivt samtal med gotlänningarna, både i politiken men också genom regionens verksamheter.

Vi ser tätorterna som dynamos i landsbygdsutvecklingen. Vi vill därför fortsätta utveckla arbetet med förbättringsplaner för tätorterna. Dessa ska utgå från boendes tankar kring sin plats. Gotlandshem behöver vara en aktiv part i det arbetet. Vi vill kombinera det med fortsatt landsbygdsutveckling på hela Gotland genom SAMLA där lokala krafter ges större möjligheter att ta ansvar för och driva utveckling tillsammans i bygden och med regionen som partner.

Ett bättre företagsklimat

Gotland ska vara en plats där människor kan leva ett gott liv och där företag kan utvecklas – inte trots att vi är en ö, utan med förutsättningar som tar hänsyn till att vi är en ö. Gotland behöver både egen utvecklingskraft och goda förbindelser med omvärlden.

Hinder behöver undanröjas så att gotländska företag kan fokusera på att driva sin verksamhet, och mindre på krångliga regelverk, utdragna myndighetsprocesser eller

otydliga besked. Servicenivå och bemötande behöver utvecklas. Vi sätter målet att Gotland ska nå den övre fjärdedelen i rankingar för företagsklimat.

Bostäder för gotlänningar

Vår översiktsplan ger möjlighet till 10 000 bostäder. Den är en viktig grund men vi ser också behov av nya arbetssätt och strategier för att stärka hela Gotland för åretruntboende. Region Gotland behöver öka sin planberedskap och ha strategier som möter de utmaningar som kommer med attraktivitet, turism och deltidsboende med stort kapital.

Vi vill se nya sätt att utveckla de platser där allt fler bostäder blir fritidsboenden och allt färre bor kvar året runt. Fler åretruntboende ger skattekraft, underlag för service och tillgång till kompetens. Det stärker också vår beredskap, både på Gotland och i Sverige.

Det råder bostadsbrist på Gotland. Gotlands attraktivitet gör det svårt för många att få tag i en bostad året runt och till ett pris som man har råd med. Därför måste vi fortsätta värna Gotlandshems viktiga uppdrag, eftersträva rimliga hyror och utveckla samverkan med hyresgästerna. Men också genom att i detaljplaner ha ambitionen att fler hyresbostäder och åretruntbostäder byggs. Med anledning av den demografiska utvecklingen behöver fler bostäder för äldre byggas, exempelvis trygghetsboenden med samlingslokaler.

Säkra vattenförsörjningen

Allt börjar med vattnet. Utan säker vattenförsörjning kan vi inte bygga bostäder, företag kan inte växa och skatteunderlaget inte stärkas. Gotland har återkommande bevattningsförbud, en berggrund som har svårt att hålla kvar grundvattnet och en sommarbefolkning som mångdubblar behovet. På delar av ön har bygglov fått nekas för att vattnet inte räcker. Samtidigt har förnyelsetakten under många år varit lägre än vad som varit nödvändigt, vilket skapat kvalitetsproblem i Visbyområdet.

Vi vill säkra ett robust VA-system som möjliggör byggande där behoven finns, och där det finns marginaler för att undvika brist på dricksvatten och kvalitetsproblem.

Dricksvattenförsörjningen behöver stå på flera ben. Befintliga vattentäktar behöver kompletteras med avsaltningssystem för Visbyområdet, där en lösning med mobila avsaltningssystem kan vara ett sätt att snabbt förbättra Visbys vattenförsörjning. Dammar för att samla vatten som annars skulle rinna ut i havet ska fortsätta att utredas som en möjlig kompletterande lösning, befintliga kalkbrott ska kunna användas till dricksvattenförsörjning och arbetet kring våtmarker behöver utvecklas.

Dricksvatten ska i första hand gå till just att dricka, samt till mat och hygien. Övriga behov kan lösas med insamling av regnvatten eller rening av spillvatten. Region Gotland och Gotlandshem behöver gå före i att införa sådana lösningar.

Vattenförsörjningen på Gotland är en fråga för totalförsvaret och bör lyftas i dialogen om statligt ansvar och medfinansiering. Gotland ska ta plats och driva frågor kring vatten, vattenbrist och dricksvattenförsörjning. Blått Centrum är en viktig samarbetsyta för detta där vi ser kapacitet för större projekt. Gotlands Vattenledning är ett nytt initiativ för högnivåmöten som blir en arena som, i likhet med GAIST på energiområdet, sätter Gotland på både den nationella och internationella kartan gällande vattenfrågor.

Omställning, klimat och energi

Gotland ska fortsätta gå före i klimatomställningen. Vi vill under mandatperioden stärka arbetet ytterligare för att målet om ett klimatneutralt Gotland ska nås senast 2040.

Detta behöver ske i nära samverkan med gotländska organisationer, företag och invånare. Vi vill öka självförsörjningen av förnybar el och drivmedel med mer sol- och vindenergi, biogas och vätgas, vilket både skapar lokala jobb, stärker försörjningstryggheten samt minskar beroendet av importerade fossila bränslen.

Vi vill utveckla kollektivtrafiken och göra den mer prisvärd genom bland annat bussiga kortet även i Visby, samtidigt som vi förstärker arbetet med att främja cykeln som transportmedel på hela ön.

Den nationella och internationella samverkan Region Gotland driver och deltar i ska fortsätta för en robust energiförsörjning. Region Gotland ska vara en tydlig röst för klimatomställning i förhållande till staten och de stora utsläppen på ön.

Självförsörjning och beredskap

Gotland som en ö mitt i Östersjön har en särskild roll i Sveriges totalförsvär. Om förbindelserna med fastlandet bryts måste vi kunna klara oss själva. Den förmågan byggs genom att stärka det som redan finns här.

Vi vill säkra en bärkraftig livsmedelsproduktion som ger oss mat, lokal energiproduktion och att Region Gotlands verksamheter fungerar även i kris. Vi vill se till att det blir mer närodlat till regionens verksamheter. Vi vill stärka hela öns självförsörjning och beredskap tillsammans med invånare, näringsliv och civilsamhälle, exempelvis genom projekt som Stark socken.

Gotlands beredskap är ett nationellt intresse, och vi behöver fortsätta driva att staten behöver ta ett större ansvar.

